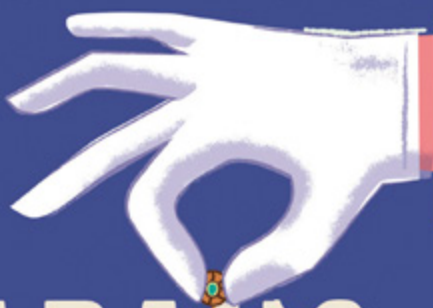

*Hänen majesteettinsa
tutkimuksia*

TIMANTTI-

Suomentanut
Marja
Helanen

TAPPAUS

"Häikäisevä kuvaus 1950-luvun Britanniasta...
täydellistä ajanvietettä." – *My London*

S. J. Bennett

*Hänen majesteettinsa
tutkimuksia*

TIMANTTI- TAPPAUS

S. J. Bennett

Suomentanut Marja Helanen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

ENSIMMÄINEN PAINOS

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

A Death in Diamonds

COPYRIGHT © S. J. BENNETT, 2024

SUOMENKIELINEN LAITOS © MARJA HELANEN JA WSOY 2025

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

LÖNNROTINKATU 18 A, 00120 HELSINKI

ISBN 978-951-0-45653-8

PAINETTU EU:SSA

TUOTETURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TIEDUSTELUT:

TUOTEVASTUU@WSOY.FI

Isoäideilleni Joanille ja Jessielle

»Tarvitsemme sellaista rohkeutta,
joka kestää kyynikkojen hienoisen ivan,
jotta voimme näyttää maailmalle,
että emme pelkää tulevaisuutta.
On aina ollut helppoa vihata ja tuhota.
Paljon vaikeampaa on rakentaa ja vaalia...

Minä en voi johtaa teitä taisteluun,
en säädä teille lakeja enkä jaa oikeutta,
mutta voin tehdä jotain muuta.
Voin omistaa rakkauteni ja kiintymykseni
näille vanhoille saarille ja
kaikille meidän Kansainyhteisömme kansoille.»

KUNINGATTAREN JOULUVIESTI VUONNA 1957

OSA 1

VIVE LA REINE

PARIISI, HUHTIKUU 1957

1. luku

Kuningatar tiesi oitis tehneensä kohtalokkaan virheen, kuvaannollisesti sanottuna.
»*Mais bien sûr, madame. Ça arrive.*»

Ensimmäisen Ranskaan suuntautuneen valtiovierailunsa toisena iltana kuningatar oli Louvren taidemuseossa pidetyillä kynttiläillallisilla tullut maininneeksi, kenties hie-
man liian haikeasti, että hän ei ollut koskaan nähnyt *Mona Lisaa*. La Salle des Caryatides oli täpötäynnä, paikalla oli *le tout-Paris*. Joka ikinen ministeri, hienostorouva ja arvohenkilö näytti olevan täällä, kylki kyljessä ja hienoimpiinsa sonustautuneena, ja jokainen heistä piti kuningatarta silmällä. Muutamia patsaita ja kattomaalauksia lukuun ottamatta hän ei kuitenkaan vielä ollut päässyt näkemään taidetta.

Museon johtajien lyhyen neuvonpidon jälkeen kaksi vahtimestaria kantoi nyt saliin Leonardo da Vincin maalauksen koristeellisissa kullatuissa kehyksissään. He asettivat taulun tuolia vasten kuningattaren katsottavaksi, ja hetki oli mitä ihmeellisin: nuo kuuluisat silmät vastasivat hänen katseeseensa arvoituksellisesti raskaiden luomiensa alta. Maalaus oli niin tuttu kuvista, että oli häkellyttävää joutua kasvokkain aidon teoksen kanssa. Kuningatar

saattoi hetken verran tuntea, miltä monista varmaankin tuntui osua kasvokkain hänen itsensä kanssa.

Muotokuva, joka kantoi suurten odotusten painavaa taakkaa, oli salin välkkyvässä valossa melko pieni, lähes luonnollista kokoa. Kiehtovien silmien takaa kuningatar saattoi erottaa kauniisti hahmotellun nuoren naisen, joka oli hieman vaivautunut taiteilijan syynäävän katseen alla. *Tiedän, miltä sinusta tuntuu*, hän ajatteli. Taiteilijan kädenjälki oli tietenkin ihastuttava, mutta kuningattaren oli vaikea keskittyä, kun koko sali odotti jännittyneenä hänen reaktiotaan.

»*C'est merveilleux, n'est-ce pas?*» kuningatar sanoi täysin tietoisena siitä, ettei luultavasti tulisi matkan aikana lausumaan toista lausetta, joka kuvaishi näin riittämättömästi hänen kokemustaan.

Pian tämän jälkeen, kun seurueeseen liittyi toisessa ylellisessä salongissa lisää mahtavia ja maineikkaita, kohdistui huomio entistä enemmän kuningattareen. Sadat ihmiset sysivät toisiaan päästäkseen tervehtimään häntä, ja teräivät kyynärpäät tökkivät kiristettyjä vyötäisiä kun vieraat pyrkivät parhaille näköalapaikoille. Jossain vaiheessa väki syöksähti aaltona eteenpäin, ja kuningatar tunsii tungoksen paineen. Hän oli täysin saarroksissa, ei ollut tilaa edes hengittää. Hetken häntä miltei pelotti. Oli ilahduttavaa olla niin suosittu, mutta juuri nyt hän toivoi lähinnä selviytyvänsä illasta ehjin nahoin ja tärveltyymättömin vaattein.

Kuningatar mietti, mitä hänen isoäitinsä kuningatar Mary sanoisi hänen kengissään, ja veti kasvoilleen reippaan ilmeen rauhoittaen mieltään. Kun hän silmäili innokasta kasvojen merta, kahdet pistivät erityisesti silmään. Toiset eivät

katsoneet suoraan häntä kohti vaan jotakuta hänen takanaan. Miehen naama vääntyi hetkeksi irveen, ja hänen silmistään paistoi häijy viha. Kuningatar oli nähnyt tuon ilmeen vain pari kertaa aiemmin, teini-ikäisenä Windsorissa, kun upseerit tai heidän perheenjäsenensä olivat kuvailleet sodan pahimpia julmuuksia. Hän tiesi tuon miehen, ymmärsi tämän menneisyyden ja arvasi, ketä mies kenties tuijotti.

Toiset kasvot silmäilivät salia peittelemättömän halveksuvasti suu tiukassa mutrussa. Katse osui viimein kuningattareen, ja miehen kasvot valahtivat heti peruslukemille. Kuningatar oli kuitenkin nähnyt tarpeeksi. Kyseisen henkilön hän tunsi oikein hyvin.

Kotiin palattua pitäisi alkaa töihin, sillä oli päivänselvää, että joku hänen sisimmästä piiristään oli yrittänyt sabotoida tämän vierailun. Hän reagoisi hienovaraisesti, mutta se ei olisi helppoa, eikä hän ollut varma, kehen voisi luottaa.

Kun he palasivat autolla Britannian suurlähetystöön, kuningatar sanoi Philipille: »Huomasitko, meille tarjottiin tänä iltana ostereita?»

»Kyllä, että teki eetvarttia.» Philip hymyili hänelle tyytyväisenä, mutta rypisti sitten otsaansa. »Vaikka sinähän et taida pitää ostereista. Söitkö niitä?»

»En syönyt. Itse asiassa pidän ostereista kovasti.» Kuningatar vastasi hymyyn. »En vain voi syödä niitä ulkomailla.»

»Emmeköhän me tällä kertaa voi luottaa fransmanneihin. Tuskin he sinua yrittävät myrkyttää. Ja heidän osterinsa ovat ylivertaisia. Ovat aina olleet.»

»Sitä en epäile. Ei ranskalaisissa mitään vikaa ole, vaan ostereissa. Ei sitä koskaan tiedä. Vatsatauti olisi katastrofi.»

»Niin varmaan. Sääli. Olivat huippuluokkaa.»

Kuningatar kohensi turkispuuhkaa hartioillaan ja vilkaisi Place de la Concorde tuikkivia valoja. He olisivat pian suurlähetystössä. Hän rakasti tätä jokirannan mahtavaa aukiota, jonka taustalla siinteli klassinen Crillon-hotelli ja keskellä kohosi antiikinaikainen kultakärkinen obeliski ja jolla vallitsi ylipäätään lennokkaat tunnelmat. Häneltä ei silti päässyt unohtumaan, että eräs kuningas perheineen oli menettänyt täällä päänsä.

Pitäisikö hänen kertoa Philipille, mitä hän todella ajatteli?

Limusiini kiersi pitkin aukion reunaa ja jatkoi rue Royalelle. Kun hän viimeksi vuonna 1948 oli käynyt täällä miehensä kanssa, hän oli odottanut Charlesia, eikä siitä tiennyt vielä kukaan muu. Voi, että saikin olla 22-vuotiaana, vastanaineena ja toivottoman rakastuneena ensimmäistä kertaa Pariisissa, missä ihmiset juhlivat vielä kaupungin vapautusta kaikkialla heidän ympärillään. Mikä matka se olikaan ollut!

Ennen kuin he kaksi päivää sitten tulivat tänne, kuningatar ei ollut uskonut, että heidän aiemmin kokemansa voisi mitenkään toistua – hänhän oli jo kolmenkymmenen vuoden korkeassa iässä, ja kotona häntä odottivat kaksi lasta, kaikki valtiolliset murheet ja ne loputtomat ja perättömät aviojuorut, joita oli pakko sietää. Mutta tänä iltana pariisilaiset tungeksivat kaduilla yhtä innokkaasti kuin aina. Se liikutti häntä suunnattomasti. Philip oli oikeassa. Vaikutti

varsin epätodennäköiseltä, että hänet olisi yritetty myrkyttää tai hänen asemaansa horjuttaa tarjoilemalla hänelle laadultaan arveluttava *huitre*.

Mutta silti...

Kuningattarella ei ollut paljontaan vaatimuksia, kun hän lähti ulkomaille. Hänellä oli hyvä peruskunto ja kelpo kestävyys, hän työskenteli ilomielin tiukalla aikataululla ja söi melkein kaikkea mitä eteen kannettiin. Äyriäiset olivat kuitenkin harvinainen mutta ehdoton poikkeus. Velvollisuuksia ei yksinkertaisesti voinut täyttää, jos joutui yökkimään vatsakramppien kourissa, sen hänen yksityistoimistonsa aina teki selväksi. Siitä huolimatta hänelle oli illalla tarjoiltu kuusi osteria *à la sauce mignonette avec fraises et champagne*, aivan kuin mitään ohjeita ei olisi koskaan annettu.

Sen olisi helposti voinut lukea silkan sekaannuksen tiliin. Pieniä kömmähdyksiä sattui pakostakin, ja yleensä se oli verrattoman huvittavaa. Mutta olihan puhekin kadonnut!

Vuorokausi sitten kuningattaren piti vastata Ranskan presidentin maljapuheeseen, ja tuon vastauksen oli ollut määrä olla hänen ensimmäisen Ranskan-päivänsä *pièce de résistance*, kohokohta. Puheen tuli muistuttaa mieliin, että hän puhui sujuvaa ranskaa, ja myös ylistää Entente Cordialea, »sydänten yhteisymmärrystä», jonka ansiosta kaksi kansakuntaa oli yhteisin uhrauksin voittanut sodan, niin hirvittävän epätodennäköiseltä kuin se olikin vaikuttanut. Teksti ei ollut pitkä, mutta sitä oli hiottu viikkoja ja hän oli harjoitellut sitä loputtomiin.

Sitten, tuntia ennen kuin kuningattaren oli määrä lähteä Élysée-palatsiin puhettaan pitämään, hänen yksityis-

sihteerinsä oli tullut kalmankalpeana ilmoittamaan, että puhe siinä missä kaikki sen kopiot ja hiilipaperitkin olivat kadonneet. Yksityissihteeri ja suurlähettiläs yrittivät epätoivoisesti tuhertaa kasaan uuden puheen, mutta kuningatar tiesi, ettei se olisi sama asia. Oli paljon mahdollista, että puhe menettäisi ytyään, kun uuden ja oudon tekstin joutuisi puhumaan vieraalla kielellä.

Kuinka ollakaan, kuningatar oli äkkiä muistanut, että yksi alkuperäisen puheen viimeisimmistä luonnoksista oli palautettu Buckinghamin palatsin konekirjoitussalista parilla loistavalla muutosehdotuksella varustettuna ja täydellisen sujuvalla ranskan kielellä kirjoitettuna. Kuningattaren mieleen oli juolahtanut, että kyseinen sihteeri oli saatanut säilyttää oman hiilipaperinsa, ja niin varmasti olikin, sillä viidenkymmenen minuutin päästä sihteeri oli puhelimen päässä ja saneli tekstiä yksityissihteerille. Katastrofi oli vältetty.

Alkuperäisen tekstin väliaikaista katoamista olisi voinut pitää huonona tuurina. Mutta kun kaikki kopiot ja hiilipaperitkin katosivat! Jokin siinä haiskahti.

Ja nyt, noiden vähältä piti -fiaskojen jälkeen, kaiken asetti uuteen valoon se ilmiselvä inhon katse, joka oli tapittanut kuningatarta ympäröivää tungosta Louvressa. Joku ei todellakaan halunnut tämän vierailun onnistuvan. Ja se joku kuului hänen lähipiiriinsä. Ennen tätä iltaa kuningatar oli luottanut tuohon henkilöön sokeasti.

Kuningatar myönsi, että mitä tuli kadonneisiin hiilipapereihin, odottamattomiin äyriäisiin ja happamiin ilmeisiin, ne kaikki voisi helposti kuitata nuoren äidin ylivilkkaan

mielikuvituksen tuotoksiksi, tai sitten saattoi olla kyse siitä, että hän oli väsynyt ja herkässä mielentilassa kahden ulkomailla vietetyn kiireisen päivän jälkeen ja alkoi käydä sen vuoksi kummallisen vainoharhaiseksi. Mistään sellaisesta häntä ei missään nimessä saisi syyttää, koska tämä vierailu oli erittäin tärkeä.

No, mitä hän tai Philip voisivat asialle tässä vaiheessa tehdä? Auton kääntyessä rue du Faubourg Saint-Honorélle kuningatar piti ajatuksensa omana tietonaan.

2. luku

»Hyvin meni, teidän majesteettinne», kuningattaren yksityissihteeri sanoi seuraavana aamuna hieman holhoavasti. »Emmeköhän voi ruksata eilisillan jälleen yhdeksi menestykseksi.»

»Kiitos, Hugh. Olihan siellä melkoinen tungos. Aina välillä mietin, hukunko siihen.»

Sir Hugh Masson hymyili, aivan kuin kuningattaren toteamus olisi ollut vain vitsi. Mies itse ei ollut joutunut vastaanottamaan tuota huikeaa huomionaaltoa.

Tänä aamuna kuningattaren liituraitapukuihin sonnustautuneet vanhemmat hoviherrat seisoivat kaikki kolme rivissä hänen edessään suurlähettilään residenssissä, valmiina keskustelemaan uudesta päivästä. Sir Hughilla oli mukanaan varayksityissihteeri (tai VYS, kuten häntä kutsuttiin), majuri Miles Urquhart sekä kuningattaren lehdistösihteeri Jeremy Radnor-Milne. Miehet olivat vakaita, perinteisiä ja luotettavia, johtohahmoja »Viiksivallujen» joukossa – niin Philip nimitti vanhaa kaartia, jonka kuningatari oli perinyt isältään.

Sir Hugh Massonin tukevia harmaita viiksiä tasapainottivat suuret mustasankaiset silmälasit, jotka viittasivat

hänen kirjallisiin taipumuksiinsa. »Pääministeri toivoi minun kertovan teille, miten iloinen hän on, kun kaikki sujuu niin hyvin, ma'am. Iltapukunne ovat keränneet erityistä suosiota. Valinta koristella kangas ranskalaisilla niitykukilla herätti suurta ihailua.»

»Herra Hartnell todellakin paneutui kirjailuun.»

»On hauska nähdä brittiläisen designin kilpailevan ranskalaisen kanssa», VYS Miles Urquhart lisäsi hilpeästi. »Ja vieläpä voitokkaasti, voisi sanoa.» Hänen punertavat viikihaituvansa väpättivät ilosta ja isänmaallisesta ylpeydetunnosta. Urquhart jaksoi olla varma siitä, että Britannian monarkia oli maailman paras instituutio ja vastaus miltei ongelmaan kuin ongelmaan, jopa muodin saralla. Kuningatar koki melko haasteelliseksi täyttää niin korkeat odotukset.

»No, en tohdi väittää, että me päihitämme Diorin tai Balmainin», hän vastusti, »mutta puolemme osaamme onneksi pitää.»

»Alkaa käydä selväksi, miksi teidät haluttiin päälliköksi.»

Kuningatar pudisti päätään. »Eikö ollutkin merkilistä?»

Tapahtunut ihmetytti häntä edelleen eikä suinkaan auttanut hillitsemään Urquhartin valtavia odotuksia, mutta – asiasta tiesivät vain Britannian pääministeri ja tämän lähipiiri – Ranskan pääministeri oli viimevuotisella vierailullaan todellakin ehdottanut Ranskan ja Britannian liittoa, jonka keulakuvana olisi kuningatar. Kaikki olivat ällistyneet.

»Heillähän oli täysi työ hankkiutua eroon edellisistä tungetteliijoista», kuningatar lisäsi. »Herra Eden menetteli oikein torjuessaan esityksen. Ja sain muutenkin sellaisen vaikutelman, että monsieur Mollet oli keksinyt koko hankkeen yksin. Kukaan ei ole sen koommin maininnut sitä.»

Jeremy Radnor-Milne nauroi vähän liian kovaa. »Hah hah! Hyvä kun pahasta pääsitte, ma'am. Ranska ei ole viime aikoina niittänyt mainetta. Vaikuttavat aika epätoivoisilta, luvallanne sanoen.»

Lehdistösihteerillä oli ohut musta viiksiviiru näyttelijä David Nivenin malliin, mies yritti varmaan jäljitellä näyttelijän armeija-aikojen rämäpäistä olemusta ja urbaanin tyylikästä ilmettä. Urquhartin tapaan Radnor-Milnekin oli tavattoman isänmaallinen. Äskeisellä kommentillaan hän todennäköisesti viittasi Ranskan viimevuotiseen myttyyn menneeseen yritykseen: Ranska oli halunnut pitää Egyptin Suezin kanavan hallinnassaan ja lähettänyt sinne joukkoja. Yhdistynyt kuningaskunta oli tehnyt samoin, ja sille oli käynyt Suezilla yhtä surkeasti.

Tykkivenediplomatian päivät olivat ollutta ja menynyttä. Vanhat imperialistiset suurvallat eivät enää voineet purjehtia ratkomaan ulkomaiden ongelmia joutumatta taisteluihin. Nyt tarvittiin myös amerikkalaisia, ja koska herra Eisenhower oli tehnyt Washingtonista käsin selväksi, ettei hän aikonut tulla mukaan, ranskalaisten ja brittien oli pakko perääntyä Suezista häpeällisesti. Britanniassa herra Eden oli menettänyt sen vuoksi pääministeriytensä.

»Täällä kohistaan hunnien kanssa kaveeraamisesta», Urquhart sanoi päätään pudistaen. »Siitä uudesta Rooman

sopimuksesta. 'Talousyhteisöstä' tai miksi sitä nyt sano-
taankaan. Ikään kuin Ranska ja Saksa eivät olisi olleet miltei
vuosisataa toistensa kimpussa.»

»Yhteenottoa sopimuksella varmaan yritetäänkin vält-
tää», kuningatar tähdensi. »En silti oikein usko, että kaikki
puoltavat sitä.» Hän puhutteli yksityissihteeriään: »Pitikin
kertoa sinulle, Hugh. Longchampin kreivi ei ole ensinkään
sopimuksen kannalla. Tiedäthän hänen sotataustansa
– miten natsit häntä kohtelivat. Tietojeni mukaan hänen
presidenttinsä kuuntelee häntä.»

»Mistä tiedätte, ma'am? Kuka teille kertoi?»

»Näin sen hänen kasvoistaan illalla», kuningatar sanoi.
Se oli ollut ensimmäinen niistä kahdesta oudosta ilmeestä,
jotka hän oli Louvressa pannut merkille. »Kreivi loi silk-
kaa vihaa uhkuvan katseen Saksan suurlähettilääseen, joka
seisoi takanani. Tiedän, että mies oli Saksan suurlähettiläs,
koska hänen hengityksensä lemuu. Jonkun tosiaan pitäisi
sanoa siitä hänelle. Lemahdus ei oikein sovi diplomaatille.»

»Välitän tiedon eteenpäin», sir Hugh lupasi.

»Älä mainitse hengitystä.»

»Mainitsen kyllä, ma'am. Ulkoministeriö riemastuu.
Kiitos.»

He siirtyivät kuningattaren sen päivän ohjelmaan, joka
oli laadittu viiden minuutin tarkkuudella siitä hetkestä puo-
lille öin. Ohjelmasta kävi tarkasti ilmi, missä hän milloinkin
olisi ja keitä hänen odotettiin tapaavan, Renaultin tehtaan
työntekijöistä Pariisin pormestariin. Kuningatar huomasi,
että mukaan mahtui kaksi lepohetkeä, viisiminuuttisia
kumpikin, joten hän päätti rajoittaa nesteytystään.

Lopuksi kuningatar mainitsi osterit.

Kahdet kulmakarvapuskat kurtistuivat kauhusta, ja Jeremy Radnor-Milnen huulet mutristuivat hämmennyksestä ohuiden mustien viiksien alla.

»Äyriäisiä», sir Hugh sanoi hiljaa ennen kuin kääntyi takaisin kuningatarta kohti.

»Söittekö niitä, ma'am?»

»En. Olin todella epäkohtelias. Maistoin hieman *sauce mignoulettea*.»

Radnor-Milnen leuka oli loksahdanut. Hän tuijotti kuin kala, suu pyöreänä. »Minä... minä... en ymmärrä, miten ihmeessä he olivat –»

»Joku keittiöpäällikkö halusi varmaan parannella ruokalistaa», Urquhart kivahti, kiukustuen kuningattaren puolesta. »Otan asian puheeksi.»

»Älä viitsi vaivautua», kuningatar sanoi. »Ei sille enää mitään mahda.»

Kuningatar oli katsellut miehiä tarkasti. Kaikki Viik-sivallut näyttivät yhtä kauhistuneilta, kuten olivat näyttäneet myös kaksi päivää sitten, kun hänen puheensa oli ollut kadoksissa. Noiden miesten palveluksia hänen isänsä oli arvostanut, ja hänen oman työnsä kannalta he olivat korvaamattomia. Yksi heistä, sen hän nyt tiesi, valehteli hänelle. Entäpä kaksi muuta?

”Kuninkaallinen herkku.”

– *Kirkus Reviews*

Palatkaamme vuoteen 1957 – Elisabet II:n valtakausi on aluillaan, ja Iso-Britannia etsii paikkaansa toisen maailmansodan jälkeen. Kuningattaren tehtävänä on rakentaa siltoja muuttuvassa maailmassa, ja neuvoja työhön tarjoilevat isän vanhat, jäykät, viiksekkäät hovimiehet. Pian alkaa kuitenkin vaikuttaa siltä, että yksi heistä haluaa laittaa kapuloita kuninkaallisiin rattaisiin.

Samaan aikaan Lontoon Chelseasta löydetään kaksi ruumista: mies ja nainen, jolla on päässään arvokas timanttitiara. Kun eräs kuningattarelle läheinen henkilö käyttää häntä murhayön alibina, alkaa nuoresta monarkista tuntua, että koko hovi kuhisee salaisuuksia ja vehkeilyä. On aika laittaa kruunun verhoamat aivonystyrät töihin ja selvittää, kehen palatsissa oikein voi luottaa.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-45653-8